

Inhoudsopgave

Woord vooraf / 17

Redactie en auteurs / 19

Lijst van afkortingen / 21

1	Algemene inleiding successiewetgeving / 23
	<i>Mr. P. Blokland</i>
1.1	Algemeen / 23
1.2	Het belastbare feit voor de erf- en schenkbelasting / 23
1.3	Waar woont erflater/schenker? / 24
1.4	Aftrek van schulden / 25
1.5	Fictiebepalingen / 26
1.5.1	De fictiebepalingen: het grote kat- en muisspel / 26
1.5.2	Art. 7 SW (algemene regels voor fictiebepalingen) / 27
1.5.3	Art. 8 SW (roerende goederen in bezit van de overledene) / 30
1.5.4	Art. 9 SW (bestrijding van de uitholling van het vermogen van de langstlevende partner door ‘bovenmatige’ rente) / 31
1.5.5	Art. 10 SW (overdracht onder voorbehoud van vruchtgebruik en omzetten van vermogen in vruchtgebruik) / 33
1.5.6	Art. 11 SW (verblijvings- en overnemingsbedingen, schuldigerkenning onder voorwaarde van overleven en ongelijke verdeling huwelijksgoederengemeenschap) / 53
1.5.7	Art. 12 SW (schenkingen kort voor het overlijden); postume schenkingen / 56
1.5.8	Art. 13 SW (uitkeringen krachtens levensverzekering en derdenbedingen) / 58
1.5.9	Art. 13a SW (de waardestijging van aandelen in een pensioenvennootschap door het overlijden van de pensioengerechtigde) / 65
1.5.10	Art. 15 SW (renteloze, direct opeisbare lening leidt tot fictieve schenking aan de schuldenaar) / 65
1.6	Waardering / 68
1.6.1	Waardering algemeen / 68
1.6.2	Enkele speciale waarderingsregels / 69

1.6.3	Waardering vordering uit hoofde van de wettelijke verdeling / 75
1.6.4	Waardering van vruchtgebruik / 76
1.6.5	Waardering ondernemingsvermogen / 79
1.7	Bepaling verschuldigde belasting / 81
1.7.1	Tarieven en vrijstellingen / 81
1.7.2	Extra verhoogde schenkingsvrijstelling voor de eigen woning (art. 33, onderdelen 5 ^o en 7 ^o SW jo. art. 33a SW) / 83
1.7.3	Fiscale positie samenwoners (art. 1a SW) / 87
1.7.4	Pensioenimputatie / 89
1.7.5	Gelijkstelling aanverwanten aan bloedverwanten en andere gelijkstellingen (art. 19 SW) / 89
1.7.6	Samentelling verkrijgingen door partners en schenkingen door ouders / 91
1.7.7	Bedrijfsopvolgingsfaciliteiten / 91
2	Estate planning voor samenwoners / 95
	<i>Mr. P. Blokland</i>
2.1	Algemeen; geen civielrechtelijke, wel fiscale gevolgen / 95
2.2	Samenwoners en eigen woning / 104
2.2.1	Welke eigendomsverhouding wordt aangehouden? / 104
2.2.2	Aftrek eigenwoningrente; fiscaal partnerschap / 104
2.2.3	Verrekening waardemutaties tussen de samenwoners / 105
2.3	Verblijving of testamentaire verkrijging? / 111
2.3.1	Verblijvingsbeding civielrechtelijk / 111
2.3.2	Verblijvingsbeding fiscaal / 115
2.3.3	Testament civielrechtelijk / 115
2.3.4	Testament fiscaal / 116
2.3.5	Verblijvingsbeding of testament? / 116
2.4	Testamenten voor samenwoners met kinderen / 118
2.4.1	Langstlevende erft alles / 121
2.4.2	Tweetrapstestament / 122
2.4.3	'Pseudo-ouderlijke boedelverdeling' / 127
2.4.4	Vruchtgebruiktestament / 129
2.4.5	Conclusie: welke testamentsvorm is de beste? / 132
3	Huwelijksvermogensrecht / 135
	<i>Prof. mr. A.H.N. Stollenwerck</i>
3.1	Inleiding / 135
3.2	Huwelijksgemeenschap / 139
3.2.1	Boedelmenging / 139
3.2.2	Verknochtheid / 152
3.2.3	Uitsluitingsclausule bij de wettelijke algehele gemeenschap van goederen en de verrekenbedingen / 154

3.2.4	Overgang van uitsluiting naar gemeenschap / 157
3.2.5	Voorwaardelijke gemeenschap van goederen / 170
3.2.6	Huwelijksgemeenschap met aanbrengsten / 172
3.2.7	Huwelijksgemeenschap met ongelijke aandelen / 173
3.2.8	Herstel huwelijkse voorwaarden / 175
3.2.9	Premies van levensverzekeringen / 176
3.2.10	Schulden bij beide huwelijksgemeenschappen / 177
3.3	Huwelijkse voorwaarden / 179
3.3.1	Inleiding / 179
3.3.2	Niet met huwelijkse voorwaarden overeenstemmend gedrag / 180
3.4	Verrekenbedingen / 181
3.4.1	Algemeen / 181
3.4.2	Regelend recht / 182
3.4.3	Omvang verrekenplicht / 183
3.5	Periodiek verrekenbeding / 185
3.5.1	Algemeen / 185
3.5.2	Inkomsten / 185
3.5.3	Contractuele vervalltermijn / 190
3.5.4	Schenkbelasting / 190
3.6	Finaal verrekenbeding / 191
3.6.1	Algemeen / 191
3.6.2	Omvang verrekenplicht / 192
3.6.3	Variaties van het finaal verrekenbeding / 193
3.7	Ontbinding van het huwelijk / 195
3.7.1	Algemeen / 195
3.7.2	Overlijden / 196
3.7.3	Echtscheiding / 198
4	Schenking en gift / 199
	<i>Mr. P. Blokland</i>
4.1	Inleiding / 199
4.2	Civielrechtelijke definities; begrippen schenking en gift / 199
4.3	Het fiscale schenkingsbegrip: gift en voldoening aan een natuurlijke verbintenis / 203
4.4	Gift en huwelijksvermogensrecht / 204
4.5	Renteloze/laagrentende lening, 'win-winlening' en vervroegde aflossing van schulden / 209
4.5.1	Het verstrekken van een renteloze of laagrentende lening / 209
4.5.2	De 'win-winlening' / 211
4.5.3	Vervroegde aflossing van schulden / 213
4.6	Vormvereisten / 214
4.6.1	Notariële akte en bewijslastverdeling (art. 7:176 BW) / 215
4.6.2	De schenking ter zake des doods (art. 7:177 lid 1 BW) / 216

4.7	‘Papieren’ schenking / 217
4.7.1	Schenking ter zake des doods? / 217
4.7.2	Hoe hoog moet de rente zijn? / 220
4.7.3	Hoe hoog mag de rente zijn? / 221
4.7.4	Overgangsrecht met betrekking tot de rente in ‘oude’ papieren schenkingen / 222
4.7.5	De rente moet jaarlijks daadwerkelijk betaald zijn / 222
4.7.6	De papieren schenking en de inkomstenbelasting / 224
4.8	Herroepelijke giften / 226
4.8.1	Herroeping en faillissement / 227
4.8.2	Wanneer eindigt de mogelijkheid om te herroepen? / 228
4.8.3	De herroeping als alternatief voor een bewind / 229
4.8.4	Herroepelijke schenking en uitsluitingsclausule / 229
4.8.5	Fiscale aspecten van de herroepelijke schenking: schenkbelasting / 230
4.8.6	Fiscale aspecten van de herroepelijke schenking; inkomstenbelasting / 232
4.8.7	Fiscale aspecten van de herroepelijke schenking; overdrachtsbelasting / 232
4.9	Schenking onder opschortende voorwaarde en tweetrapsschenking / 233
4.9.1	Twee- en meertrapsschenkingen / 234
4.9.2	Boerenplaatsje-arrest / 235
4.9.3	Voorbeelden fiscale gevolgen tweetrapsschenking in internationaal verband / 237
4.9.4	Art. 1 lid 9 SW en de ‘repeterende schenking’ / 239
4.10	De fictieve schenking van art. 11 lid 1 SW / 242
4.11	Schenking en bewind; certificering / 243
4.11.1	Certificering van vermogen / 244
4.11.2	Bewind en certificering legitiemeproof? / 245
4.12	Civiele en fiscale aspecten van rente-overeenkomsten / 245
4.12.1	Civilrechtelijke kwalificatie / 246
4.12.2	Fiscale gevolgen / 247
4.12.3	Fiscale gevolgen: de situatie voor 1 januari 2010 / 252
4.13	Gift en uitsluitingsclausule / 255
4.14	Gift en erfrecht / 259
4.14.1	Legitieme portie / 260
4.14.2	Quasilegaten: art. 4:126 BW / 260
4.14.3	Inbreng / 261
4.15	Levensverzekering / 262
4.16	Gedeeld Geven / 263
4.16.1	Achtergrond / 263
4.16.2	Gedeeld Geven: de techniek / 265

5	Doelvermogens met maatschappelijk nut / 273
	<i>Mr. S.A.M. de Wijkerslooth-Lhoëst en J.E. van Oostenbrugge MSc</i>
5.1	Inleiding / 273
5.2	Civiele aspecten van stichtingen en verenigingen / 274
5.3	Definitie algemene nut beogende instelling (ANBI) / 274
5.3.1	Wat is 'algemeen nut'? / 276
5.3.2	Commerciële activiteiten / 278
5.3.3	Jurisprudentie / 280
5.3.4	Aanmerken als ANBI (rangschikking) / 283
5.4	Voorwaarden Uitvoeringsregeling AWR / 284
5.4.1	Voorwaarden / 284
5.4.2	Praktische gang van zaken / 289
5.5	Vestigingsplaats / 291
5.6	Definitie culturele instelling / 292
5.7	Definitie sociaal belang behartigende instelling / 293
5.8	Definitie Steunstichting SBBI / 293
5.9	Faciliteiten Wet inkomstenbelasting 2001 / 294
5.9.1	Periodieke giften / 295
5.9.2	Andere giften / 298
5.9.3	Giften in natura / 299
5.10	Faciliteiten vennootschapsbelasting / 300
5.10.1	Keuze voor integrale belastingplicht / 300
5.10.2	Subjectieve vrijstellingen / 301
5.10.3	Aftrek fictieve vrijwilligerskosten / 302
5.10.4	Fondswerversaftrek / 303
5.10.5	Bestedingsreserve / 303
5.10.6	Giftenaftrek / 304
5.10.7	Giften als kosten van de onderneming / 305
5.11	Faciliteiten Successiewet 1956 / 305
5.11.1	Vrijstelling van erfbelasting voor erfrechtelijke verkrijging / 305
5.11.2	Vrijstelling van schenkbelasting voor schenking verkregen door een doelvermogen met maatschappelijk nut / 305
5.11.3	Vrijstelling van schenkbelasting voor verkrijging van ANBI / 306
5.12	Teruggaaf energiebelasting / 306
5.13	Estate planningsmogelijkheden / 307
5.13.1	'Eigen' ANBI als intermediair / 307
5.13.2	Splitsing gift in bloot eigendom/vruchtgebruik / 308
5.13.3	ANBI als lastbevoordeelde / 309
5.14	Toekomstperspectief voor doelvermogens met een maatschappelijk nut / 309

6	Erfrecht algemeen / 313 <i>Mr. dr. G.G.B. Boelens</i>
6.1	De wettelijke verdeling / 313
6.2	Beperkingen van de vrijheid van de erflater: de andere wettelijke rechten / 313
6.2.1	Inleiding / 314
6.2.2	Het recht op voortgezette bewoning en gebruik van inboedel (art. 4:28 BW) / 314
6.2.3	Het vruchtgebruik van de woning en de inboedel (art. 4:29 BW) / 315
6.2.4	Het vruchtgebruik van andere goederen van de nalatenschap (art. 4:30 BW) / 317
6.2.5	De sommen ineens (art. 4:35 en 4:36 BW) / 320
6.2.6	Overdracht van beroeps- of bedrijfsvermogen of aandelen (art. 4:38) / 322
6.3	Beperkingen van de vrijheid van de erflater: de legitieme portie / 323
6.3.1	Wie is legitimaris en hoe groot is zijn recht? / 324
6.3.2	De legitimaire massa / 326
6.3.3	De legitimaire aanspraak; imputatie; het legitimaire tekort / 328
6.3.4	Het geldend maken van de legitieme portie en de opeisbaarheid van de vordering / 331
6.3.5	Inkorting van makingen / 332
6.3.6	Inkorting van giften / 333
6.3.7	Inkorting bij stiefkinderen / 334
6.4	Enkele veelgebruikte uiterste wilsbeschikkingen / 334
6.4.1	Gesloten stelsel; delegatie / 334
6.4.2	De erfstelling / 335
6.4.3	Het legaat / 336
6.4.4	De testamentaire last / 337
6.4.5	Executele / 338
6.4.6	Afwikkelingsbewind / 342
7	Wettelijke verdeling en alternatieve regelingen / 347 <i>Mr. dr. G.G.B. Boelens</i>
7.1	De wettelijke verdeling / 347
7.1.1	Verdeling door de wet / 347
7.1.2	De geldvordering van het kind / 347
7.1.3	De wilsrechten en het wilsrechtenvruchtgebruik / 352
7.1.4	De ongedaanmaking van de wettelijke verdeling / 355
7.1.5	Stiefkinderen / 356
7.1.6	De wettelijke verdeling en estate planning / 357
7.2	De quasiwettelijke verdeling en de facultatieve wettelijke verdeling / 362
7.3	De tweetrapsmaking / 365
7.4	De (handmatige) ventieltechniek / 369
7.5	Het opvul- en het afvullegaat / 372

8	Overige testamentvormen / 375
	<i>Prof. mr. T.J. Mellema-Kranenburg</i>
8.1	Vruchtgebruik / 375
8.1.1	Vruchtgebruik algemeen / 375
8.1.2	Soorten vruchtgebruiklegaat / 376
8.1.3	Vestiging vruchtgebruik / 378
8.1.4	Moment waarop het vruchtgebruik ontstaat / 378
8.1.5	Duur van het vruchtgebruik / 379
8.1.6	Vruchtgebruik ten behoeve van twee of meer personen / 379
8.1.7	De bevoegdheden van de vruchtgebruiker / 381
8.1.8	Zaaksvervanging / 384
8.1.9	Recht van gebruik en bewoning (art. 3:226 BW) / 385
8.1.10	Vruchtgebruik op aandelen / 386
8.1.11	Vruchtgebruik en bewind / 388
8.1.12	Tenietgaan van het recht van vruchtgebruik / 389
8.1.13	Fiscale behandeling vruchtgebruiktestament / 390
8.1.14	Het vruchtgebruik en legitimarissen / 392
8.2	Vergelijking tweetrapsmaking met vruchtgebruiktestament / 393
8.2.1	Afwijkingen van en overeenkomsten met tweetrapsmaking / 393
8.3	Varianten op het vruchtgebruiklegaat / 396
8.3.1	Combinatie vruchtgebruik en legaten / 396
8.3.2	Het (super)turbotestament / 397
8.3.3	Het activumvruchtgebruik / 399
8.3.4	Het ik-vader-testament / 400
8.3.5	Het ik-opa-testament en varianten daarop / 401
8.3.6	De ik-oom/tante-clausule / 405
8.4	Het ouderlijke boedelverdeling plustestament / 406
8.4.1	Inleiding / 406
8.4.2	Mogelijke aanpassingen / 406
8.4.3	Fiscale consequenties van de aangepaste obv / 407
9	Fiscale aspecten van boedelafwikkeling / 409
	<i>Prof. dr. F. Sonneveldt</i>
9.1	Inleiding / 409
9.2	Omvang en samenstelling nalatenschap / 409
9.2.1	Invloed huwelijksvermogensrecht / 409
9.2.2	De turboverdeling / 412
9.2.3	Schulden van de nalatenschap / 421
9.3	Overlevingsclausule / 423
9.4	Verwerping / 426
9.5	Overlijden en inkomstenbelasting / 427
9.5.1	Toerekening inkomens- en vermogensbestanddelen / 427
9.5.2	Verliesverrekening / 429

9.5.3	Loon van executeur en bewindvoerder / 430
9.5.4	Eigen woning / 431
9.6	Fiscale aspecten van de wettelijke verdeling / 437
9.6.1	Inleiding / 437
9.6.2	Fiscale aspecten vordering, schuld en rente / 438
9.6.3	Inkomstenbelastingaspecten: vordering, schuld en rente / 453
9.6.4	Voorschieten erfbelasting door de langstlevende / 455
9.6.5	Onverplichte aflossing van de vordering en de rente / 457
9.6.6	Ongedaanmaking van de wettelijke verdeling / 460
9.6.7	Wilsrechten / 464
9.7	Fiscale aspecten van makingen onder tijdsbepaling en makingen onder voorwaarde / 473
10	Schenken en vererven van ondernemingsvermogen / 477
	<i>Mr. R.L.M.C. Janssen</i>
10.1	Inleiding / 477
10.2	Algemeen / 485
10.2.1	Certificering / 486
10.2.2	Blokkeringsregeling en huwelijksvermogens- en/of erfrecht / 490
10.2.3	Herkapitalisatie / 493
10.3	Overdracht ondernemingsvermogen bij leven / 497
10.3.1	Overdracht box 1-onderneming bij leven / 497
10.3.2	Overdracht tbs-vermogen bij leven / 501
10.3.3	Overdracht box 2-onderneming bij leven / 502
10.4	Ontbinding huwelijk en ondernemingsvermogen / 516
10.4.1	Algemeen / 516
10.4.2	Huwelijksvermogensrechtelijke gemeenschap ('verdelen') / 517
10.4.3	Verrekenbedingen in huwelijkse voorwaarden ('verrekenen') / 526
10.5	Overgang ondernemingsvermogen bij overlijden / 530
10.5.1	Algemeen / 530
10.5.2	Overgang box 1-onderneming bij overlijden / 537
10.5.3	Overgang tbs-vermogen bij overlijden / 541
10.5.4	Overgang box 2-onderneming bij overlijden / 542
11	Bedrijfsopvolgingsfaciliteiten / 555
	<i>Mr. J.C.L. Zuiderwijk</i>
11.1	Inleiding / 555
11.2	Bedrijfsopvolgingsregeling SW / 556
11.2.1	Basis voor bedrijfsopvolgingsregeling / 556
11.2.2	Kwalificerend ondernemingsvermogen / 565
11.2.3	Bezitseis / 603
11.2.4	Voortzettingseis / 610
11.2.5	Verdelingsaspecten / 619

11.2.6	Formele aspecten / 620
11.2.7	Evaluatie ter verdere verbetering/vereenvoudiging / 620
11.3	Bedrijfsopvolgingsregeling box 1 Wet IB 2001 en IW 1990 / 623
11.3.1	Stakingsfictie en faciliteiten / 623
11.3.2	Terbeschikkingstellingsregeling / 624
11.4	Bedrijfsopvolgingsregeling box 2 Wet IB 2001 en IW 1990 / 626
11.4.1	Fictieve vervreemding / 626
11.4.2	Doorschuiфregeling / 626
11.4.3	Toerekening en omzetting aanmerkelijk belangverlies bij overlijden / 634
11.5	Conclusie / 635
12	Internationale aspecten van estate planning / 637
	<i>Prof. dr. F. Sonneveldt</i>
12.1	Inleiding / 637
12.2	Grondslagen voor de onbeperkte belastingplicht / 638
12.2.1	Woonplaatsbeginsel / 638
12.2.2	Uitbreiding woonplaatsbeginsel: de éénjaarregeling / 643
12.2.3	Nationaliteitsbeginsel: de tien-jarenregeling / 644
12.3	Internationale dubbele belasting / 648
12.3.1	Algemeen / 648
12.3.2	Oorzaken van internationale dubbele belasting / 649
12.3.3	Regelingen ter voorkoming van internationale dubbele belasting / 650
12.4	Afgezonderde particuliere vermogens / 657
12.4.1	Inleiding / 657
12.4.2	De behandeling van afgezonderde particuliere vermogens in de Wet Inkomstenbelasting 2001 en de Successiewet 1956 / 658
12.5	Europese ontwikkelingen / 659
12.5.1	De Erfrechtverordening / 659
12.5.2	De aanbeveling van de Europese Commissie / 660
12.5.3	Rapport van de expert group / 664
12.5.4	Ontwikkelingen op het gebied van de Europese rechtspraak / 666
13	Levensverzekeringen / 671
	<i>Mr. dr. G.M.C.M. Staats</i>
13.1	Inleiding / 671
13.2	Levensverzekeringen / 671
13.3	Schenk- en erfbelasting / 674
13.3.1	De wettelijke bepalingen / 674
13.3.2	Premiesplitsing / 675
13.3.3	De betalingsopdracht / 679
13.3.4	De werking van art. 13a SW / 680
13.4	Kapitaalverzekeringen / 680
13.4.1	De KEW/SEW / 680

13.4.2	Kapitaalverzekeringen in box 3 / 683
13.4.3	Overgangsrecht kapitaalverzekering / 684
13.5	Lijfrenteverzekeringen / 690
13.5.1	Lijfrenten in de Wet IB 2001 / 691
13.5.2	Lijfrenten in de periode 1992-2001: het BHW-regime / 700
13.5.3	Pre-bredeherwaarderingslijfrenten / 701
13.6	De oudedagsverplichting / 719
13.7	Tot slot / 720
14	Internationaal privaatrechtelijke estate planning in het huwelijksvermogensrecht en het erfrecht / 721
	<i>Mr. dr. J.G. Knot</i>
14.1	Inleiding / 721
14.2	Huwelijksvermogensrecht / 722
14.2.1	Conflictregelkalender / 722
14.2.2	Inleiding op de Huwelijksvermogensrechtverordening / 724
14.2.3	Rechtskeuze: art. 22-24 HuwVermVo / 727
14.2.4	Vorm huwelijkse voorwaarden: art. 25 HuwVermVo / 730
14.2.5	Objectief toepasselijk recht: art. 26 HuwVermVo / 730
14.2.6	Derden: art. 28 HuwVermVo / 734
14.2.7	Aanknopingsovermacht / 735
14.2.8	Pensioenverevening / 736
14.2.9	Haags Huwelijksvermogensverdrag 1978 / 738
14.3	Testamenten / 748
14.3.1	Algemeen / 748
14.3.2	Bekwaamheid / 749
14.3.3	Formele geldigheid / 750
14.3.4	Materiële geldigheid / 752
14.3.5	Overgangsrecht / 752
14.4	Erfrecht / 753
14.4.1	Algemeen / 753
14.4.2	Rechtskeuze / 758
14.4.3	Objectief toepasselijk recht / 762
14.4.4	Aanknopingsovermacht / 768
14.5	Samenloop huwelijksvermogensrecht en erfrecht / 771
15	Levenstestament en andere beschermingsmaatregelen in geval van wilsonbekwaamheid / 775
	<i>Mr. A.R. Autar</i>
15.1	Inleiding / 775
15.1.1	Handelings(on)bekwaam en wils(on)bekwaam / 775
15.1.2	De drie fasen / 778
15.2	Wilsonbekwaamheid / 779

15.2.1	Stappenplan KNB en VIA-arts; samenspel notaris en Via-arts /	779
15.2.2	Wilsbekwaamheid en de ingang van het levenstestament /	782
15.3	Wettelijke beschermingsmaatregelen /	782
15.3.1	Algemeen /	782
15.3.2	De persoon van de bewindvoerder, mentor of curator en zijn dienstverlening /	783
15.3.3	Waar wringt de schoen? /	785
15.4	Het levenstestament /	787
15.4.1	Terugblik /	787
15.4.2	Wat is een levenstestament? /	787
15.4.3	Vorm /	789
15.4.4	Registratie /	789
15.4.5	Het levenstestament en estate planning /	789
15.4.6	Levenstestament: de inhoud /	790
15.4.7	Volmacht of lastgeving? /	791
15.4.8	Einde volmacht/lastgeving /	793
15.4.9	Toezichthouder/Rekening en verantwoording /	794
15.4.10	Naast het levenstestament zijn toch nog wettelijke beschermingsmaatregelen nodig? Bijten ze elkaar? /	796
15.5	Tot slot /	797

Jurisprudentieregister / 799

Trefwoordenregister / 817